

NOTAT TIL ORIENTERING

§ 14

UTREDNING FOR NATURMANGFOLD OG KULTURMINNER

Utredning av skuterløypenett i Nesseby kommune

Naturmangfold og kulturminner

Arbeidsprosessen forut for høring

Ved utredning av eksisterende og nye skuterløyper skal kommunen legge til grunn prinsippene i §§ 8-12 i naturmangfoldloven. Det skal innhentes informasjon om det finnes sårbare arter i løypenes influensområde, hvilke konsekvenser snøskuterløypene kan ha for naturmangfoldet og vurdere om kunnskapsgrunnlaget er godt nok. Vurderingene foretas med bakgrunn i tilgjengelig informasjon fra offentlige databaser, som Miljødirektoratets Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata (untatt offentligheten). For sensitive arter har vi tatt utgangspunkt i Miljødirektoratets varsomhetssoner iht. veilederen "Naturmangfold og planlegging av snøskutertraseer". Våre vurderinger er synliggjort under utredningen av hver enkel løype. Videre er det gjort en vurdering av samlet belastning i oppsummeringskapittelet til slutt i utredningen.

Generelle vurderinger

Ved gjennomgang av Naturbase og Artsdatabanken er det fokusert på hekkende/ynglende arter og sett bort i fra enkeltobservasjoner uten mistanke om hekking/ynghing da det ikke er en indikator på at området er et viktig funksjonsområde. Det er heller ikke vurdert informasjon om fuglearter som ankommer områdene etter isgang da disse ikke blir berørt av ferdsel med snøskuter vinterstid. Kunnskapsgrunnlaget for samtlige løyper vurderes som tilstrekkelig. Naturmangfoldlovens §§11-12 er ikke tillagt vekt i denne utredningen.

Løype 1 – Klubbvik-løypa

Løypen går delvis igjennom Varangerhalvøya nasjonalpark. I følge punkt 6.2. i verneforskriften for nasjonalparken er bruk av snøscooter tillatt på lovlig snøscooterløype i sone A fra Coskajávri til Inngjeaggi og fra øvre Flintelvi til Oarddujávri til og med 4. mai.

Området rundt Coskajávri og videre igjennom nasjonalparken består av åpne områder med mange vann- og myrområder. Området fremstår som et viktig område for flere fuglearter. Det er gjort (ubekreftede) observasjoner av noen hekkende sårbare fuglearter men samtlige arter ankommer området etter snøsmelting og begynner å hekke i mai og vil ikke bli berørt av skutertrafikk vinterstid.

Coskajávri ligger utenfor Varangerhalvøya nasjonalpark men grenser mot parken langs nordsida av vannet. Det åpnes for fri rasting på hele Coskajávri. Konsekvensene ved fri rasting vil føre til minimal økning av trafikk da det er kun øst-enden av vannet som ligger mer en 300 m unna løypen. Ved evt. vurdering om forlenget åpning av løypen vil det bli tatt hensyn til hekkende fugler. Det anbefales skilting der skuterløypen møter vannet på sørlig og vestlig bredde for å tydeliggjøre nasjonalparkens grenser og gjøre skuterførere oppmerksomme på at kryssing av nordlig bredde med snøskuter er ulovlig.

Den nedre del av løypen går over Stormyra som er en palsmyr. Det er forholdsvis gode snøforhold i området, men kommunen vil nøye vurdere kjøring på slutten av sesongen og evt. søknad om forlenging av skutersesong. Dette for å hindre skader på palsmyra.

Ingen kulturminner eller sårbare plantearter er berørt av løypen.

Løype 2 – Nesseby-løypa

Løypen går delvis igjennom Varangerhalvøya nasjonalpark. I følge punkt 6.2. i verneforskriften for nasjonalparken er bruk av snøscooter tillatt på lovlig snøscooterløype i sone A fra Coskajávri til Inngjeaggi og fra øvre Flintelv til Oarddujávri til og med 4. mai. Det anbefales skilting der skuterløypen møter vannet på vestlig bredde for å tydeliggjøre nasjonalparkens grenser og gjøre skuterførere oppmerksomme på at kryssing av østlig bredde med snøskuter er ulovlig.

Løypen passerer en registrert lokalitet for dvergfalk (200 m fra løypen, registrert i 2008) i tillegg til fjellvåk. Det er uvisst om dvergfalk har hekket i området siden lokaliteten ble registrert mens lokale fiskere i Bergebyelva forteller at de ser fjellvåken rundt hekkelokaliteten hvert år. Begge lokalitetene er noe skjermet fra løypa med skog og Bergebyelva i mellom. Sommerstid er det relativt mye trafikk av turgåere og fiskere i området samt at barmarksløypen følger samme trasé som skuterløypa. Hekketiden for dvergfalk begynner i mai – fjellvåken noe tidligere. Begge arter er klassifisert som livskraftig. Kommunen vurderer at skutertrafikk vinterstid vil påvirke disse enkeltindividene minimalt og ikke ha negativ innvirkning på artenes bestandssituasjon.

Fjellreven i Norge er klassifisert som kritisk truet (CR) i Norsk rødliste for arter. Selv om bestanden i Norge som helhet er i vekst etter omfattende pågående forvaltningstiltak er situasjonen i Nord-Norge en annen. Populasjonsestimatet for fjellrev på Varangerhalvøya har variert fra 3-21 individer i perioden 2008-2016 (Ims m.fl. 2017) og forskere konkluderer med at populasjonen er på randen til utryddelse. Som et ledd i tiltakene for å bevare fjellreven på Varangerhalvøya ble det satt ut 27 fjellrever (avlsrever) i februar 2018 og flere vil bli satt ut de neste tre årene.

Det er gjort få studier av forstyrrelser på fjellrev. En studie gjennomført på Svalbard (Eid m.fl. 2002 *upublisert rapport*) viste at fjellrever som ble provosert av snøscooter flyktet 100 m tidligere en revene som ble provosert av folk til fots. Fjellrev i åpent og slakt terreng reagerte på større avstander (500 m) en fjellrev i ur/bratt terreng (200 m) men studien ble gjort med svært få individer ($n > 10$). I en annen studie gjennomført på Svalbard undersøkte Fuglei m.fl. (2015) døgnaktivitet hos fjellrev i områder med stor og liten skutertrafikk ved bruk av åte som var lagt ut sammen med viltkamera. Resultatet viste at fjellrev i området med stor skutertrafikk benyttet åte i større grad om natten

sammenlignet med området med liten skutertrafikk. Det tyder på at snøskutertrafikken kan ha endret døgnatferden til fjellrev i området. Norsk Polarinstitutt har overvåket fjellrevbestanden i hele eksperimentområdet med stor snøskutertrafikk i perioden 1997-2014. Så langt viser overvåkingen ingen nedgang i bestanden og forskerne konkluderer med at snøskutertrafikken i området ikke har påviselig effekt på fjellrevens reproduksjon og overlevelse.

Prosjektet «Fjellrev i Finnmark» har overvåket fjellrevbestanden i Varanger siden 2004, bl.a. ved hjelp av åte som er lagt ut sammen med viltkamera. Resultatene viser at fjellreven i Varanger er utpreget nattaktiv og i løpet av 7 år med overvåking har den kun blitt avbildet noen fåtalls ganger på dagtid. Årsaken for fjellrevens utpregede nattaktivitet i Varanger er sannsynligvis en strategi for å unngå eksponering for dagaktive predatorer som rødrev og jerv (Killengren m.fl. 2013).

Det er ingen registrerte hilokaliteter i skuterløypens influensområde. Øvre deler av løypen kan likevel ses på som en del av fjellrevens økologiske funksjonsområde (næringsøk og parring) og det er gjort noen observasjoner av fjellrev i området tidligere år. Det at fjellreven i Varanger er utpreget nattaktiv kan betydelig redusere potensielle forstyrrelser av skutertrafikk på en naturlig måte siden scooterkjøring foregår hovedsakelig på dagtid. Det er imidlertid uvisst hvilken atferd de fjellrevene som nylig ble satt ut vil ha. Når det gjelder parringstiden i mars-april konkluderer Eide (2015) med at parringstiden i områder hvor det er lite naturlig forekommende fjellrev, er sannsynligvis en kritisk periode som følge av populasjonsstørrelsen, men det er ikke grunn til å anta at forstyrrelser på denne tiden kan påvirke negativt. Ut fra sensitive artsdata kan vi ikke se at løypens tilstedeværelse over lengre tid har påvirket aktiviteten i yngleområdene som ligger nærmest løypen.

Bergebyvann og området rundt er et viktig område for ender samt andre sårbare fuglearter. Samtlige arter ankommer området etter isgang og vil ikke bli påvirket av skuterkjøring vinterstid.

Løypa passerer en kjent lokalitet med tidligere slåttemyr (utmarksslåtte). Kommunen vurderer at kjøring på snødekt mark ikke vil ha innvirkning på denne.

Det er ikke registrert lokaliteter for andre truede og sårbare arter, naturtyper eller kulturminner.

Kommunen åpner for fri rasting på Bergebyvann. Dette vil kunne føre til noe økt kjøring på vannet men økningen vurderes som ubetydelig i forhold til dagens trafikk.

Løype 3 – Skálvejávri-løypa

Virkninger for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper i løypens influensområde.

Det er registrert kulturminne ved løypen men denne vil ikke bli skadet ved ferdsel med snøskuter på snødekt mark. Det er imidlertid viktig å ta hensyn til dette ved dårlige snøforhold (tidlig vinter eller vår).

Det åpnes for fri rasting på Skálvejávri. Konsekvensene ved fri rasting vil føre til minimal økning av trafikk da nesten hele vannet er nærmere løypen en 300 m.

NOTATER FRA BEFARING - STØY:

Jan Hansen og Saga var på befaring i løypen i januar 2018 for å måle avstand mellom hytter og løyper. To hytter havnet innenfor støysone ifølge støykartleggingen, men i terrenget er avstanden 138 m og 129 m (når vi kjører løypa fra vest til øst). Videre målte vi avstand fra løype til Kirsti Bergstø sitt hus og avstanden er 51 m. Avstand fra løypen til Lena Kristiansen sitt hus er 72 m.

Løype 4 – Nyborg-løypa

Virknings for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper. Kommunes vurdering er at løypen ikke vil ha merkbare konsekvenser for naturmangfoldet i området. Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Løype 5 – Nyborglia-løypa

Virknings for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og løypetraséen berører ikke kartlagte naturmangfoldsverdier og kulturminner.

Løype 6 – Håvgajávri-løypa

Virknings for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og Nesseby kommunes vurdering er at løypen ikke vil ha negative konsekvenser for naturmangfold eller naturtyper i området. Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen. Dette gjelder også influensområdene til Stuorrastivranjávri og Håvgajávri som åpnes for fri rasting.

Løype 7 – Varangerbotn-løypa

En avstikker fra løypa ned til boligfeltet går langs (ca. 150 m) Varangerbotn naturreservat. Denne avstikkeren vil ikke ha betydning for plante- og fugleliv i naturreservatet vinterstid samt at det vil bli innført lavere fartsgrense for å begrense støy.

Utover dette er løypetraseen vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og kommunen vurderer at løypen ikke vil ha negativ påvirkning på naturmangfoldet i området.

Det er registrert flere kulturminner i området rundt sørlig del av løypa men ingen i umiddelbar nærhet av den.

Løype 8 – Luohkejeaggi-løypa

Virknings for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og kommunes vurdering er at løypen ikke vil ha negative konsekvenser for naturmangfoldet i området. Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Løype 9 – Holmvann-løypa

Virksomheter for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata). I 2002 ble det registrert en hekkende havørn kun 200 m fra hovedløypen. Dette til tross for at løypen har vært i bruk siden tidlig 80-tallet. Det er ikke registrert aktivitet på hekkelokaliteten etter 2002. Løypen er mye brukt både vinter (skuterløype) og sommer (barmarksløype) av reindrifta (hovedutfartsåre på vårvinteren), hytteeiere, fiskere og turgåere. Løypen markerer også starten av Enarestien til Finland. Lokalkjente informerer om mye rovfugl i fjellene på begge sider av løypen, både havørn og kongeørn. Havørn er klassifisert som livskraftig og bestanden har vært i vekst siden den ble fredet for 50 år siden (fjernet fra rødlista i 1999). Kommunen vurderer at det ikke foreligger grunn for stenging av løypen men kan vurdere å ta i bruk avlastingsløypen lenger øst ved eventuell aktivitet ved hekkelokaliteten.

Et søk i Artsdatabanken viser registrert hekkelokalitet for fjellvåk kun 70 m fra løypen (registrert i 1980). Det er ikke registrert bruk av lokaliteten på 38 år. Det kan ikke utelukkes at lokaliteten er forlatt pga. motorisert ferdsel med snøscooter vinterstid men når de eksisterende løypene ble etablert på 80-tallet var det en forutsetning at disse ikke ble lagt i områder med sårbart naturmangfold. Med bakgrunn i dette antas lokaliteten ikke å ha vært i bruk når løypene ble opprettet og med hensyn til tid fra registrering vurderer kommunen det lite sannsynlig at løypen vil ha negative konsekvenser for fjellvåk, både på individ- og bestandsnivå. Fjellvåk er en ansvarsart i Norge og er klassifisert som livskraftig.

Utover dette er det ikke registrert sårbare arter eller naturtyper i løypens influensområde. Dette gjelder også avlastingsløypen fra krysset på Karlebotnsletta over Gervingáisa til krysningspunkt på Ádjálásguolban.

Det åpnes for fri rasting på Njidgojávri og Suolujávri og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper i influensområdet til disse vannene.

Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Løype 10 – Sirdagohppi-løypa

Virksomheter for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper i løypens influensområde. Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Løype 11 – Álásjávri-løypa

Virksomheter for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og kommunes vurdering er at hovedløypen ikke vil ha negative konsekvenser for naturmangfoldet i området. Det er heller ingen registrerte kulturminner i nærheten av hovedløypen. Det samme gjelder vannene Savetluobbal, Bártnejávri og Ivváranddejávri som åpnes for fri rasting.

Det er registrert et oterrevir i nærheten av avlastingsløypen fra lille Skitjern til Skivannene ved kommunegrensen Nesseby/Tana. Oterreviret er registrert i Skidalen i 1984 langs elva, på en strekning på 1,5 km. Avlastingsløypen berører ca. 230 m av denne strekningen men tar så av og

følger vannene på østsiden av elva (opp til 400 m fra elva). Otertettheten er meget høy i kystområdene i hele fylket men det finnes mindre kunnskap om oter langs elvene i innlandet. Det er uvisst om det er oter i området i dag men med så høy tetthet av oter generelt i Finnmark antas det at området fortsatt er i bruk. Generelt vurderes oter som en robust art som tåler en del uro og forstyrrelser så lenge den har gode muligheter til å gjemme seg. Avlastingsløypen vil være åpen i begrensede perioder og kun når øvre delen av Alásjávriløypa må stenges. På bakgrunn av dette vurderer kommunen at bruk av avlastingsløypen kan ha en begrenset forstyrrende effekt på individnivå men ikke påvirke bestandssituasjonen for oter. Utover dette er det ikke registrerte sårbare arter eller naturtyper i løypens influensområde. Det er heller ingen registrerte kulturminner i området.

Det åpnes for fri rasting på Savetjávrit som består av tre vann. Skuterløypen møter det første vannet ved utløpet der oterreviret begynner. Dette kan føre til noe økt menneskelig aktivitet i nærheten av revirets yttergrense men kommunen vurderer at dette vil i liten grad påvirke bestanden av oter i området.

Løype 12 – Diergi-løypa

Et søk i Artsdatabanken viser registrert hekkelokalitet for fjellvåk kun 230 m fra løypen (registrert i 1980). Dette er betydelig nærmere en anbefalt avstand på 1000 m selv om noe kortere avstand kan vurderes som forsvarlig i dette tilfellet på grunn av formasjoner i terrenget. Fjellvåk er en ansvarsart i Norge og er klassifisert som livskraftig. Det er ikke registrert bruk av lokaliteten på 38 år men lokalkjente forteller at fjellområdet langs hele løypen er mye brukt av rovfugler. Det kan ikke utelukkes at lokaliteten er forlatt pga. motorisert ferdsel med snøscooter vinterstid men når de eksisterende løypene ble etablert på 80-tallet var det en forutsetning at disse ikke ble lagt i områder med sårbart naturmangfold. Med bakgrunn i dette antas lokaliteten ikke å ha vært i bruk når løypene ble opprettet og med hensyn til tid fra registrering samt terrengets natur vurderer kommunen det lite sannsynlig at løypen vil ha negative konsekvenser for fjellvåk, både på individ- og bestandsnivå.

Det åpnes for fri rasting på Áidneluobbal OG DIERGI(??) og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper i influensområdet til disse vannene.

Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Løype 13 – Nyelv-løypa

Virkinger for naturmangfold er vurdert etter tilgjengelig informasjon (Naturbase, Artsdatabanken og Sensitive artsdata) og det er ikke registrert lokaliteter for truede og sårbare arter eller naturtyper i hovedløypens influensområde. Det er heller ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen. Dette gjelder også avlastingsløype fra bygdslagshuset på vestsiden av Nyelva over Goldenvann til Gressvannet.

Det tillates rasting på hele Sundejávri, Sabbenjávri og Suolujávri/Holmvannet. Ved fri rasting på Suolujávri vil en kjent hekkelokalitet for kongeørn komme innenfor vannets influensområde.

Hekkelokaliteten ligger noe nærmere vannet en anbefalt men på grunn av formasjoner i terrenget

vurderer kommunen noe kortere avstand som forsvarlig i dette tilfellet. Utover dette er det ikke registrert lokaliteter for truede eller sårbare arter eller naturtyper i influensområdet til disse vannene.

Det er ingen registrerte kulturminner i nærheten av løypen.

Samlet vurdering

Den samlede belastningen av skuterløypenettet i Nesseby kommune på naturmangfoldet vurderes som akseptabel. Fire av kommunens løyper berører mulig funksjonsområder til arter av stor eller særlig stor forvaltningsinteresse men i alle tilfeller vurderer kommunen at løypene påvirker artene i liten grad. Det åpnes for fri rasting på 17 vann hvor tre vann er tilknyttet avlastingsløype. En utvidet rett til rasting vil gi motorisert ferdsel i områder som tidligere ikke har vært berørt av dette men utredningen viser at utvidet ferdsel på de fleste av disse vannene utvider støysonen minimalt. Det anbefales skilting ved skuterløype 1 og 2 samt der løypene møter vann som grenser til nasjonalparken for å tydeliggjøre nasjonalparkens grenser og gjøre skuterførere oppmerksomme på at kryssing av grensen med snøskuter er ulovlig.

Referanser

Bjørn, T.H. 2000. Oteren i Finnmark – En kartlegging av oterbestanden i Finnmark ved bruk av sportegnmetoden. Fylkesmannen i Finnmark.

Eide, N. 2015. Forstyrrelser av fjellrev – kunnskapsgrunnlag. NINA Minirapport 556.

Ims, R. et al. 2017. Ecosystem drivers of an Arctic fox population at the western fringe of the Eurasian Arctic. Polar Research, VOL. 36.

Killengren, S.T. et al. 2013. Prosjekt “Fjellrev i Finnmark” – Rapport for 2008-2012. Universitetet i Tromsø.